

Danuta Żebrowska

Wybitny pedagog – człowiek niezwykły : rzecz o Józefie Golcu

Studia Gdańskie. Wizje i rzeczywistość 8, 379-385

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wybitny pedagog – człowiek niezwykle. Rzecz o Józefie Golcu

Mieczysław Gulda, *Józef Golec. Człowiek – nauczyciel – twórca.
Sopocki cieszyńianin*,
Golmar, Studio Graficzne i Wydawnicze, Gdynia 2010, ss. 207.

W końcu 2010 roku ukazała się książka niezwykle – poświęcona biografii i dokonaniom zawodowym, oświatowym, kulturalnym, społecznym Józefa Golca – autorstwa Mieczysława Guldy, znakomitego współczesnego socjologa polskiego, który przez wiele lat pracował na Uniwersytecie Gdańskim w Katedrze Socjologii, obecnie zaś prowadzi zajęcia dydaktyczne i seminaria magisterskie w Wyższej Szkole Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, pełniąc równocześnie funkcję kierownika Katedry Nauk Społecznych.

Zarówno autora książki, jak i jej głównego bohatera – Józefa Golca – łączy ponadpięćdziesięcioletnia przyjaźń, co pozwoliło przedstawić bardzo wnikliwie i rzetelnie życiorys J. Golca – inspirującego pedagoga, badacza, twórcy, człowieka ambitnego i pracowitego, wzór do naśladowania.

Józef Golec to człowiek o osobowości wymykającej się prostej charakterystyce. Jego życie przebiegało „w kręgu wychowania przez sztukę”, co stanowiło główny cel wszystkich jego poczynań. M. Gulda życie i wielostronną działalność, zwłaszcza pedagogiczną, J. Golca omówił w układzie chronologicznym; w czytelnym podziale na rozdziały i podrozdziały.

Monografia składa się z noty od wydawcy, którym jest syn pedagoga – Mariusz Golec, wstępu pióra autora książki – M. Guldy, w którym prezentuje system wartości swojego bohatera – humanisty, charyzmatycznego wychowawcy – jego kreatywny stosunek do życia, niezwykle wrażliwość estetyczną. Kreśli wizerunek przedsiębiorczego, odpowiedzialnego za słowa i czyny patrioty, bez reszty oddanego dużej Ojczyźnie – Polsce – i małym ojczyznom – Cieszynowi i Sopotowi, dostarczającego najlepszych przykładów zachowań i cnót obywatelskich. W książce urzeka autentyczna historia życia J. Golca – rzetelnie udokumentowana, piękną, bogatą, literacką polszczyzną przekazana.

Rozważania – zamieszczone w sześciu rozdziałach – poprzedza niezwykle trafnie dobrane motto, które brzmi: „To piękne, gdy człowiek jest dumny ze swego miasta, lecz jeszcze piękniej, gdy miasto może być z niego dumne”. Autorem tych słów jest były prezydent Stanów Zjednoczonych Abraham Lin-

coln (1809–1865). Z Józefa Golca dumna jest Polska i oba miasta bliskie jego sercu, a mianowicie Cieszyn, jedno z najstarszych miast w Polsce – tu się urodził (30 marca 1935 roku); w 2010 roku miasto obchodziło 1200-lecie swojego istnienia; drugim z bliskich J. Golcowi miast jest Sopot, mający prawa miejskie od 1901 roku.

Rozdział I książki – *Z ziemi ojczystej w świat* – nawiązuje do lat dzieciństwa i młodości J. Golca spędzonych w Cieszynie, jego nauczycielskiej edukacji w Państwowym Liceum Pedagogicznym (specjalizacja wychowanie fizyczne), wyjazdu na Wybrzeże, odbycia służby wojskowej w Marynarce Wojennej, najpierw w Ustce, a następnie w służbie sanitarnej w Szpitalu Marynarki Wojennej w Gdańsku-Oliwie. Po zaliczeniu odpowiednich kursów został J. Golec sanitariuszem. Pracę swoją wykonywał sumiennie i dokładnie. Uprawnienia sanitariusza sprawiły, że gdy kompletowano załogę polskich naukowców na Spitsbergen, został w 1957 roku zamustrowany na OH „Bałtyk”. Pobyt w wojsku i służba na morzu wpłynęły na decyzję J. Golca osiedlenia się na stałe w Sopocie. Pracę pedagogiczną podjął najpierw w Szkole Podstawowej nr 3, a następnie w Szkole Podstawowej nr 2 w Sopocie; w 1973 roku uzyskał na Uniwersytecie Gdańskim tytuł zawodowy magistra pedagogiki. Od dzieciństwa przejawiał wybitne uzdolnienia i zainteresowania plastyczne. Jako nauczyciel plastyki zorganizował w 1969 roku ogólnopolski konkurs plastyczny dla uczniów. Przez następnych dziesięć lat jego wychowankowie aktywnie uczestniczyli w międzynarodowych konkursach, zdobywając liczące się wyróżnienia, medale, nagrody. Pedagog ten umiał zainteresować swoich uczniów grą w szachy, filatelistyką, sportem, w szczególności łucznictwem, tenisem ziemnym, żeglarstwem, harcerstwem, turystyką, nauką języka esperanto; pokazał im bogactwo życia, jego piękno.

Rozdział II monografii dotyczy ćwierćwiecza pracy J. Golca w Szkole Podstawowej nr 8 w Sopocie, w której był najpierw kierownikiem, a następnie dyrektorem. Pracę w tej placówce podjął 15 grudnia 1965 roku. Dzięki wielkiemu zaangażowaniu J. Golca, rodziców i uczniów wybudowano od podstaw nową Szkołę Podstawową nr 8 i nadano jej imię wybitnego polskiego malarza historycznego Jana Matejki (1838–1893), twórcy między innymi takich obrazów, jak: *Bitwa pod Grunwaldem* (1878), *Hołd Pruski* (1882) czy *Kościuszko pod Racławicami* (1887), co jednoznacznie określiło profil dydaktyczno-wychowawczy szkoły nastawionej w swojej działalności na wychowanie estetyczne. Dyrektor szkoły zadbał o to, by szkoła miała swój własny hymn, jego słowa napisał znany literat Jan Piepka, muzykę natomiast skomponował Eugeniusz Głowski – obecnie profesor Akademii Muzycznej w Gdańsku.

Józef Golec jest postacią złożoną, wyjątkową, wielowymiarową, osobowością isticie renesansową. Pracowity, skromny, cierpliwy, inteligentny, systematyczny, empatyczny, powszechnie szanowany i lubiany przez nauczycieli, uczniów i rodziców; cechuje go bardzo wysoka kultura osobista, pedagogiczna i kultura współżycia, jest niepowtarzalny, jedyny w swoim rodzaju. J. Golec bardzo dbał o swoich

nauczycieli, doceniał ich zaangażowanie w pracę dydaktyczno-wychowawczą i własne dokonania twórcze. Dwóm nauczycielkom – Sławomirze Heyn-Szkolnickiej (1930–1991) i Bożenie Koszewskiej (polonistce) wydał ich zbiory wierszy własnym nakładem. Spowodował ponadto, że z okazji jubileuszu 25-lecia działalności Szkoły Podstawowej nr 8 otwarto izbę tradycji szkoły. Ceni ogromnie lojalność i przywiązanie, a swoim pracownikom, uczniom, rodzinie i przyjaciołom zapewnia poczucie bezpieczeństwa.

Rozdział III książki nosi tytuł *Szkoła otwarta na świat*. J. Golec w swojej szkole wprowadził międzynarodowy język esperanto, co umożliwiło jego uczniom liczne podróże zagraniczne. Drugą pasją dyrektora szkoły było harcerstwo. Szczep ZHP w Szkole Podstawowej nr 8 przybrał imię kontradmirała Włodzimierza Steyera, autora wielu książek marynistycznych i bohaterskiego dowódcy obrony Helu. J. Golec umiał w sposób niezwykły powiązać pracę dydaktyczną z wychowaniem, zwłaszcza z wychowaniem patriotycznym, estetycznym, morskim i obywatelskim; dyrektor szkoły nosił mundur harcerski, był szczepowym. Pod jego kierownictwem harcerze zorganizowali wiele wypraw pieszych i rowerowych – także po pięknej i gościnnej Ziemi Cieszyńskiej. Na uwagę zasługuje obóz pieszy wędrowny uczniów szkoły podstawowej z Rumunii do Zakopanego – trasa ponad 400 kilometrów. Wychowankowie zwiedzili ponadto dwukrotnie Paryż, Szwecję i Finlandię.

Szkoła Podstawowa nr 8 w Sopocie – w okresie pełnienia funkcji dyrektora przez J. Golca – uważana była za szkołę elitarną. Jak żadna inna, w sposób możliwie najpełniejszy i kompetentny przygotowywała swoich uczniów do czynnego uczestnictwa w kulturze.

Rozdział IV książki nosi tytuł *Wychowanie estetyczne*. Zawarł w nim M. Gulda między innymi informację o długoletniej owocnej współpracy J. Golca z wybitną znawczynią problematyki wychowania estetycznego w Polsce – profesorem Ireną Wojnar z Uniwersytetu Warszawskiego, autorką wielu znakomitych prac naukowych, takich jak *Estetyka i wychowanie* czy *Teoria wychowania estetycznego. Zarys problematyki*, organizatorką ogólnopolskich kursów wychowania przez sztukę, najpierw w Gdańsku, a następnie przez kolejnych sześć lat w Szkole Podstawowej nr 8 w Sopocie. To właśnie z rekomendacji prof. Ireny Wojnar został J. Golec w 1980 roku członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Wychowania przez Sztukę (INSEA). Głównie na problematyce wychowania przez sztukę zbudował J. Golec swój autorytet pedagogiczny. Jak pisze M. Gulda: „Wszystko, czego się podejmował, przesycone było sztuką. Sztuka rządziła jego umysłem i jej też gotów był poświęcić, i faktycznie poświęcił, swoje życie” (s. 99). Sztukę rozumiał niezwykle szeroko. Obejmowała ona nie tylko zajęcia plastyczne, lekcje rysunku, ale także działalność kółek artystycznych, poziom imprez szkolnych, wystrój wnętrza szkoły, różnorodne formy kontaktu ze sztuką za pośrednictwem instytucji kulturalnych. J. Golec „wyprowadzał” swoich uczniów na lekcje rysunku w plener. To właśnie plastyka była dziedziną wychowania estetycznego, dzięki

której uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Sopocie znaleźli się w wielkim świecie, uczestnicząc w wielu konkursach międzynarodowych. Pierwsze sukcesy odnotowano już w 1964 roku; wychowankowie J. Golca zdobyli medale na konkursie w Berlinie, a następnie we Włoszech.

Swoje zainteresowania sztuką dziecka pogłębił J. Golec dzięki bliskiej znajomości z artystą – profesorem Władysławem Lamem, autorem dwunastu książek dotyczących sztuki dziecka, zatrudnionym wówczas na Politechnice Gdańskiej.

Idea wychowania przez sztukę w słynnej już wówczas „Ósemce” objęła również konkursy rzeźby w śniegu na sopockiej plaży, a wiosną „Pożegnanie zimy”. Nawiązano także współpracę z załogą statku „Jan Matejko”, co sprzyjało utrwalaniu wychowania morskiego wśród dzieci i młodzieży.

Szkoła J. Golca ukształtowana została według kulturowego ateńskiego ideału wychowania, który obejmuje wychowanie umysłowe, moralne, estetyczne i fizyczne. Dokonania dyrektora na niwie wychowania estetycznego, jego działalność jako animatora kultury sprawiły, że Szkoła Podstawowa nr 8 w Sopocie w 1973 roku została wpisana do grupy Szkół Stowarzyszonych UNESCO; była piątą szkołą podstawową w Polsce i 277. na świecie. Przynależność do szkół stowarzyszonych UNESCO stanowiła rodzaj nobilitacji placówki w środowisku, podnosiła jej prestiż, była powodem do dumy dla dyrektora, grona pedagogicznego, uczniów i rodziców, władz oświatowych. Ten rozdział książki ilustrowany jest wieloma pięknymi, kolorowymi zdjęciami, dotyczącymi życia rodzinnego, pracy pedagogicznej, okładek książek z bogatego dorobku piśmienniczego J. Golca. Na szczególną uwagę wśród 50 druków zwartych (książek i broszur), nie licząc bardzo wielu artykułów, zasługują następujące pozycje: *Cieszyński słownik gwarowy*, *Słownik biograficzny Ziemi Cieszyńskiej* (wspólnie z siostrą Stefanią Bojdą), trzy tomy wydane własnym nakładem autorów, *Sopot. Kronika XX wieku*, *Patroni sopockich ulic* – wydanie autora, *Sopocki album biograficzny*.

Rozdział V monografii nosi tytuł *Złamana kariera*. Po wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce w 1981 roku Józef Golec zmuszony został do odejścia ze stanowiska dyrektora Szkoły Podstawowej nr 8 w Sopocie, po czym pracował jako nauczyciel wychowania plastycznego, a następnie opuścił na zawsze swoją wyjątkową „szkołę marzeń”, którą powołał do życia. Podejmując taką decyzję, pozostał bez środków do życia. W tej trudnej życiowej sytuacji pośpieszyła J. Golecowi z pomocą jedna z matek uczniów, proponując mu pracę w sklepiku pamiątkarskim na molo w Sopocie. Po krótkim okresie pracy jako sprzedawca pamiątek J. Golec prezentował wcześniej zgromadzone prace plastyczne swoich uczniów w Polsce, a następnie w Paryżu (1985) w Kościele Polskim, w Bibliotece Polskiej Polskiego Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu i w Galerii Pierre Cardin. W 1986 roku wystawa „Mali świadkowie wielkich wydarzeń” zawędrowała między innymi do Moguncji w RFN; prace uczniów ujawniły bogactwo dziecięcej wyobraźni i wrażliwości. Zbiory malarstwa dzieci Józefa Golca z sopockiej „Ósemki” znalazły się w publikacji wydanej z okazji XXV-lecia

obchodów Gdańskiego Sierpnia 1980 roku. Album noszący dwujęzyczny tytuł *Obrazki z historii – Pictures from history* zawiera 61 prac malarskich dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 8 w Sopocie; ujęte zostały one w następujące grupy tematyczne: Grudzień 70, Jan Paweł II i jego dzieło, Sierpień 80, Szesnaście miesięcy Solidarności, Kryzys gospodarczy, Stan wojenny, Życie codzienne w PRL, Okrągly Stół i Historia kolekcji.

J. Golec Szkołą Podstawową nr 8 kierował w latach 1965–1982, ucząc jednocześnie plastyki. Wpisy w księdze pamiątkowej ze Zjazdu Solidarności w Gdańsku-Oliwie i Kongresu Kultury Polskiej w dniach 11–13 grudnia 1981 roku w Warszawie (dotyczące prac plastycznych uczniów J. Golca) są entuzjastyczne, jednoznacznie pozytywne. Do książki wpisali się między innymi: ks. prof. Józef Tischner, Tadeusz Kantor, Jacek Federowicz, Lech Wałęsa, Hausbrandt, Wiktor Zinn, ówczesny rektor Uniwersytetu Warszawskiego – prof. Henryk Samsonowicz, ks. Janusz Pasierb i Ziemiński, którego wpis przytaczam: „Realizm, wyobraźnia, bezbłędny instynkt formy... Cudowne dzieci, cudowny pedagog” (cytat za M. Gulda, s. 139). Po sukcesach swoich i młodych artystów J. Golec podjął pracę nauczyciela plastyki w Szkole Podstawowej nr 53 w Gdańsku-Nowym Porcie. Po trzech latach pracy w tej szkole przysporzył jej 63 medalistów w międzynarodowych konkursach plastycznych i przeszedł na emeryturę.

W 1990 roku J. Golec został wybrany do Rady Miasta Sopotu i funkcję tę pełnił przez 12 lat, a w latach 1998–2002 był przewodniczącym Komisji Kultury. Następnie prowadził warsztaty dla dzieci w Danii, Niemczech, Pradze, Peterhofie w Rosji, Czechach, Izraelu, przygotowując dzieci do udziału w międzynarodowych konkursach plastycznych, w których mali artyści zdobywali nagrody, wyróżnienia i medale. J. Golec podejmował pracę z dziećmi różnych krajów i kultur, różnych systemów wychowawczych. Efektywność pracy z wychowankami, ich sukcesy tkwią niewątpliwie w fenomenie umiejętności dydaktycznych wybitnego Nauczyciela-Pedagoga jak również w dobrej znajomości języków obcych – niemieckiego i rosyjskiego – co ułatwiało proces komunikacji z uczniami. J. Golec wychował 324 medalistów, którzy zostali nagrodzeni w konkursach międzynarodowych; zdobyli łącznie 274 medale brązowe, srebrne i złote, 13 laureatów nagrodzonych zostało superzłotymi medalami; (niektóre z nazwisk laureatów zamieszcza M. Gulda w swojej książce na stronach 147–149).

Rozdział VI książki (i ostatni zarazem) zatytułowany został *Działalność publicystyczna*; obejmuje on prezentację piśmiennictwa J. Golca związanego z rodzinnym miastem – Cieszynem – i z Sopotem (drugą małą Ojczyzną) oraz działalność pedagoga po przejściu na emeryturę, jego fascynację judaicami. Ukochanej Ziemi Cieszyńskiej poświęcił J. Golec – wymieniony już – trzytomowy *Słownik biograficzny Ziemi Cieszyńskiej*, który przygotował wspólnie z siostrą Stefanią Bojdą; w 1993 roku ukazał się tom I, w 1995 – tom II i w 1998 – tom III – łącznie 1239 biogramów. Autorzy wszystkie trzy tomy leksykonu

wydali własnym nakładem. Okładki poszczególnych tomów są barwy czerwonej, niebieskiej i żółtej, tak jak kolory flagi cieszyńskiej. Władze Cieszyna doceniły wysiłek intelektualny autorów i za tę publikację uhonorowani zostali „Srebrną Cieszynianką”.

Drugą pozycją zwartą J. Golca związaną z Ziemią Cieszyńską jest *Cieszyński słownik gwarowy* (1989), który doczekał się trzech wydań, wszystkie ukazały się nakładem autora. Słownik zawiera ponad 4000 haseł. Ponadto opublikował broszury poświęcone znaczącym obywatelom Ziemi Cieszyńskiej, takie jak *Robert Danel, redaktor, folklorysta, popularyzator Ziemi Cieszyńskiej* (1999) i *Kazimierz Szczurek (1925–1995)*. Opracował także *Słownik biograficzny Cisownicy* – niezwykłej wsi na Śląsku Cieszyńskim, gdzie mieszkańcy szanują tradycję przodków, kultywują sztukę rękodzielniczą (między innymi wykonują koronkowe ekslibrisy). W tej wsi J. Golec prowadził warsztaty plastyczne dla dzieci – wychował 18 medalistów, którzy zwyciężyli w międzynarodowych konkursach, a dla dorosłych mieszkańców opracował 100 ekslibrisów. W dowód uznania za dokonania kulturalne na rzecz Cisownicy otrzymał J. Golec tytuł Honorowego Obywatela Gminy Goleszów.

Równie hojnie wybitny pedagog na niwie piśmienniczej obdarował Sopot. W pierwszej kolejności wymienić należy książkę *Sopot. Kronika XX wieku* (Gdynia 2001), z dedykacją: „Z szacunku dla tych, którzy odeszli i w darze tym, którzy przyjdą po nas”. W pozycji tej, jak też we wcześniej przywołanych publikacjach, urzeka pasja badawcza autora, jego rzetelność, odpowiedzialność za przekazywane treści. Drugie znaczące dzieło, które poświęcił J. Golec zasłużonym ludziom Sopotu, to *Sopocki album biograficzny* (2008), opracowany niezwykle starannie przez syna – Mariusza Golca. Zawiera 961 biogramów ludzi związanych w różny sposób z Sopotem. Na uwagę zasługują ponadto dwie jeszcze pozycje zwarte – *Patroni sopockich ulic* (1996) oraz *Szkoła Podstawowa nr 8 imienia Jana Matejki 1955–2005*.

Józef Golec współpracował z Instytutem Pedagogiki Uniwersytetu Gdańskiego; na jednej z konferencji naukowych – o zasięgu międzynarodowym – wygłosił referat i przygotował bardzo interesującą wystawę prac plastycznych swoich wychowanków nagrodzonych na konkursach międzynarodowych. We wdzięcznej pamięci zachował Panią Profesor Romanę Miller, która zajmowała się filozoficzną i pedagogiczną problematyką wychowania estetycznego i ogólną teorią wychowania.

Reasumując, w życiu i pracy pedagogicznej Józefa Golca istotne było:

- a) wychowanie przez sztukę (a zwłaszcza twórczość plastyczna),
- b) wychowanie patriotyczne (przez harcerstwo i turystykę),
- c) kształtowanie logicznego myślenia dzieci i młodzieży (gra w szachy jako przedmiot nauczania),
- d) kształtowanie postaw aktywnych, prospołecznych, zaangażowanych, otwartych (przez uczestnictwo w masowych imprezach).

Pasją wybitnego pedagoga były i są ekslibrisy; wykonał ich ponad 800 – czytał to społecznie, nie inkasując honorarium. Taka postawa potwierdza jego empatyczność, otwartość, bezinteresowność i społecznikowski gest. Projektował też koronkowe ekslibrisy, które wykonywały mieszkanki Cieszyna i członkinie Stowarzyszenia Miłośników Cisownicy. Pasją tego animatora kultury jest także filatelistyka. Przez wiele lat zajmował się tematyką esperancką w filatelistyce; zgromadził też zbiór „Malarstwo dzieci na znaczkach całego świata”.

J. Golec jest wydawcą i ilustratorem swoich prac. Z ostatnich dokonań piśmienniczych odnotować należy *Słownik biograficzny Żydów z Ziemi Polskich*, który – niestety – nie został opublikowany. Ukazały się natomiast w 2009 roku w Łodzi *Ekslibrisy judaistyczne Józefa Golca* (katalog wystawy) i książka *Gdański ruch esperancki 1907–2007* (Sopot 2008).

Monografia M. Guldy *Józef Golec. Człowiek – nauczyciel – twórca. Sopocki cieszynianin „wpisuje się”* zarówno w pedagogikę społeczną, organizację i historię oświaty, pedagogikę kultury i animacji, jak i w dobrze pojętą dydaktykę, ze szczególnym uwypukleniem idei wychowania estetycznego. Stanowi swoistego rodzaju dokument, dostarcza satysfakcji zarówno intelektualnej, jak i estetycznej. Książkę czyta się z ogromną przyjemnością także dlatego, że została bardzo starannie wydana, ma piękną, interesującą szatę graficzną, mnóstwo zdjęć czarno-białych i kolorowych, dobry papier, właściwy krój czcionki, twardą oprawę; te efekty estetyczne są zasługą syna pedagoga – grafika i wydawcy – Mariusza Golca.

Z gorącym sercem, wzruszeniem i czystym sumieniem zachęcam do poznania monografii M. Guldy o Józefie Golcu – człowieku niezwykłym, tytanie pracy, wulkanie entuzjazmu, pedagogu znanym i uznanym w Europie i poza jej granicami, który zawsze i wszędzie godnie reprezentował naszą Ojczyznę Polskę. Jego dokonania na rzecz dużej Ojczyzny i małych Ojczyzn – Cieszyna i Sopotu – trudne są do przecenienia. Wychowawca ten był wielokrotnie nagradzany, wyróżniany i odznaczany; posiada między innymi: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyże – Brązowy, Srebrny i Złoty, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Odznakę Zasłużony Działacz Kultury, wiele odznaczeń regionalnych i australijską nagrodę POLCUL, którą otrzymał w 2009 roku za całokształt dokonań na niwie kulturalnej.

Książkę M. Guldy do druku opiniowali profesorowie z czterech ośrodków akademickich, a mianowicie prof. dr hab. Irena Wojnar z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. Jan Żebrowski z Uniwersytetu Gdańskiego, prof. dr hab. Daniel Kadłubiec z Uniwersytetu w Ostrawie i dr Tadeusz Kania z Uniwersytetu Śląskiego – Filia w Cieszynie, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji.

Recenzowana monografia zainteresuje niewątpliwie wielu pedagogów, kandydatów na nauczycieli, pracowników nadzoru pedagogicznego, rodziców, działaczy oświatowych, animatorów kultury.

Danuta Żebrowska